

VEIKLA

Kaip socialinės ir teisinės normos apibrėžia piktnaudžiavimą valdžia Istorijos

1 ISTORIJA: Šokolado lazdelė VS laikrodžio lazdelė

1) Jaunas, daug žadantis politikas daro puikią karjerą politikoje. Tiesą sakant, ji tokia įtakinga ir mėgstama savo partijoje, kad tikriausiai taps kita ministre pirmininke, jei jos partija laimės rinkimus. Tačiau vietoj to ji įsivelia į viešą skandalą, kai paaiškėja, kad naudojosi vyriausybės kreditine kortele šokolado plytelėms ir kitiems smulkiems asmeniniams daiktams pirkti. Nors baudžiamoji ar teisinė atsakomybė nepripažįstama, ji priversta palikti partiją ir ateinančius trejus metus turi daryti pertrauką nuo politikos.

2) Politikas paskiriamas infrastruktūros ir transporto ministru. Jis ir toliau eina ministro pareigas net pasikeitus vyriausybei. Kilus korupcijos skandalui, jis patiria spaudimą atsistatydinti: tyrimas dėl jo nevykdomas, tačiau jis palaiko glaudžius ryšius su kaltinamu verslininku, kuris ministro sūnui padovanojo 10 000 eurų vertės prabangų laikrodį. Todėl jis priverstas atsistatydinti.

Su jaunimu dirbantiems asmenims:

Šių dviejų politikų elgesys neturėjo baudžiamosios teisės pasekmių, tačiau buvo vertinamas pagal socialinius standartus, t. y. pagal tai, ką šalies gyventojai laiko priimtiniu ar nepriimtiniu valstybės pareigūno elgesiu. Tai gali lemti, kaip ir mūsų istorijų atveju, socialinę reakciją arba sankcijas. Vienoje šalyje užteko nusipirkti šokolado, kad būtų taikomos sankcijos. Kitoje šalyje užteko prabangaus laikrodžio, už kurį sumokėjo kažkas kitas. Skirtingas suvokimas to, kas skirtingose šalyse įvardijama kaip "korupcija", yra ne tik problema, bet ir galimybė: jei pripažįstame, kad tam tikri veiksmai, laikomi "normaliais" mūsų šalyje, regione ar mieste, kitame kontekste laikomi "korumpuotais", mes susiduriame

su iššūkiu savo įsitikinimams ir esame kviečiami pagalvoti, kur norime nustatyti savo priimtino (arba atmetimo) piktnaudžiavimui valdžia matą.

2 ISTORIJA: Tarptautinė korupcija vakar ir šiandien

1) Mažiausiai nuo praėjusio amžiaus dešimtojo dešimtmečio viena didžiausių pasaulyje elektros inžinerijos bendrovių, siekdama laimėti projektus ir padidinti bendrovės kainas, organizavo pasaulinę korupcijos sistemą, mokėdama kyšius Azijos, Afrikos, Europos, Artimųjų Rytų ir Amerikos šalių valdžios pareigūnams ir valstybės tarnautojams. Bendrovė gali tai daryti, nes jos šalies įstatymai tai leidžia: ji netgi gali atskaityti iš mokesčių, jei šios išlaidos patiriamos užsienyje. Net ir pasikeitus įstatymams, korupcija bendrovėje yra nusistovėjusi verslo praktika, kuri tęsia savo veiklą tol, kol galiausiai patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir nubausti milijardine bauda.

2) Gerai žinoma bendrovė importuoja naftą, kad ją parduotų šalyje ir Europos rinkoje. Ši naftos bendrovė ne kartą buvo įsivėlusį korupcijos skandalus keliose Afrikos ir Artimųjų Rytų šalyse: daugelį metų ji papirkinėjo valstybės pareigūnus, kad gautų naftos gavybos teises, išvengtų mokesčių ir padarytų didelę žalą aplinkai. Po tyrimų ji sutinka mokėti dideles baudas, kad bylos būtų išspręstos. Nors pagal šalių įstatymus taikos sutarties sudarymas prilygsta apkaltinamajam nuosprendžiui, bendrovė savo kaltės nepripažįsta.

Su jaunimu dirbantiems asmenims:

Socialiniai standartai nėra iškalti akmenyje, bet laikui bėgant gali keistis ir būti iš naujo apibrėžti. Tai, kas vakar buvo laikoma įprasta verslo praktika, šiandien gali būti laikoma korupcija, ir dėl to gali būti taikomos sankcijos. Įsivaizduokite, kad šiandien sužinotumėte, jog mados įmonė mokėjo kyšius užsienyje, kad išvengtų kontrolės dėl prastų vaikų darbuotojų sąlygų savo gamyklose. Kaip ir daugelis kitų vartotojų, jūs tikriausiai "nubaustumėte" bendrovę - sugėdintumėte ją ir nebepirktumėte jos drabužių.

Visuomenė nubaustų bendrovę skandalizuodama ją žiniasklaida. Be to, panašios istorijos rodo, kaip visuomenės vertybių ir nuomonių kaita gali paskatinti arba paremti oficialių teisės normų keitimą. Iki XX a. dešimtojo dešimtmečio daugelyje EBPO šalių užsienio pareigūnų papirkinėjimas buvo ne tik socialiai priimtinas, bet net ir apmokestinamas. Taigi didėjantis pasaulinis sutarimas dėl kovos su korupcija paskatino daugelį šalių sekti pirmąją JAV teisėkūros iniciatyva, 1977 m. uždraudusia užsienio pareigūnų papirkinėjimą. Prireikė maždaug 20 metų, tačiau galiausiai būtent moralinės ir politinės diskusijos leido pakeisti įstatymus visame pasaulyje.

